

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

*УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ПАВЛА ТИЧИНИ*

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-ОСВІТИ

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ ТА
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проходження навчальної практики з краєзнавства

**студентів денної форми навчання 1401 «Сфера обслуговування»
спеціальності 242 «Туризм»**

2017-2018

*Затверджено на засіданні кафедри технологій та організації туризму та готельно-ресторанної справи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 1 від «30» серпня 2017 року)*

Упорядник:

Коган Н.Ю. викладач кафедри технологій та організації туризму та готельно-ресторанної справи (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);

Рецензенти:

І. В. Король, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, к. е. н.

Методичні рекомендації до навчальної практики з краєзнавства (для студентів II курсу ННІ економіки та бізнес-освіти) / уклад. Н. Ю. Коган (упорядник). – Умань. :УДПУ імені Павла Тичини, 2018. – 15 с.

Методичні рекомендації до навчальної практики з краєзнавства складені на основі лекційного курсу «Туристичне краєзнавство», який викладається на I курсі, та програми практики, призначеної для керівників та студентів-практикантів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Опис навчальної практики.....	5
Мета і завдання практики.....	5
Зміст практики.....	6
Структура навчальної практики.....	8
Індивідуальні дослідницькі завдання.....	9
Практичні завдання.....	9
Форми і методи контролю.....	9
Вимоги до звіту.....	10
Підведення підсумків практики.....	10
Критерії оцінювання практики.....	11
Література.....	13
Додатки.....	15

ВСТУП

Навчальна практика для студентів ННІ економіки та бізнес-освіти спеціальності 242 « Туризм» передбачає проходження краєзнавчої практики як альтернативна педагогічній практиці. Термін проходження – липень-серпень, тривалість – 3 тижні.

Теоретичною базою слугує лекційний курс «Туристичне краєзнавство», засвоєний студентами на першому курсі, та іншими суміжними дисциплінами (музеєзнавство, антропологія, історія України та ін.).

Практика відбувається під науково-методичним керівництвом кафедри технологій та організації туризму та готель-ресторанної справи. Базами практики є архіви, музеї, бібліотеки, навчальні заклади, краєзнавчі центри та осередки на основі відповідних двосторонніх договорів.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Під час проходження практики студенти повинні:

- поглибити і закріпити знання з вивчених теоретичних курсів;
- простежити зв'язок краєзнавства з іншими навчальними дисциплінами;
- поглибити знання, зокрема, з історичного краєзнавства, методики краєзнавчих досліджень, навчитися застосовувати методики краєзнавчих досліджень для вивчення історії окремих регіонів, історичних пам'яток, родоводів та ін.;
- навчитися класифікувати краєзнавчі дослідження за основними напрямками (історичне краєзнавство, географічне, літературне, мистецтвознавче, бібліотечне, церковне, музейне, пам'яткознавче тощо);
- ознайомитися з літературними, довідниковими, бібліографічними та іншими джерелами краєзнавства;
- ознайомитися з основними організаційними формами краєзнавства (наукове, громадське, шкільне тощо).
- ознайомитися з внутрішньою структурою та системою організацій краєзнавчих товариств ;
- проаналізувати основні напрямки діяльності краєзнавчих організацій та осередків;
- оволодіти первинними навиками організації краєзнавчих осередків, професійної екскурсійної роботи тощо;
- **знати:** під час проходження навчально-виробничої історико-краєзнавчої практики студенти повинні з'ясувати історичні періоди розвитку Черкащини, засвоїти процес історичного розвитку . Студенти повинні познайомитися з видами історичних джерел, що використовуються в краєзнавчих дослідженнях, оволодіти методами їх вивчення і використання отриманої інформації;
- **вміти:** використовувати методи історико-краєзнавчих досліджень при вивченні різних видів пам'яток, аналізувати джерела до заданої теми, складати біографію, описувати пам'ятки, виявляти і систематизувати краєзнавчі джерела та матеріали, складати паспорт краєзнавчого об'єкта, технологічну карту екскурсії, тощо.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

1. Теоретичні та практичні заняття під час практики

Першим етапом краєзнавчої практики є теоретична підготовка студента до вибору тематики, вивчення об'єктів, укладання маршруту та проведення екскурсії. Згідно із розробленою керівниками практики та фахівцями з базових установ тематикою, студентам читається курс лекцій, який сприятиме поглибленню знань студентів в обраному ними напрямку краєзнавчих досліджень.

Лекційні заняття проводяться безпосередньо в приміщеннях базових краєзнавчих організацій та підрозділів, в музеях, на вулицях та історичних місцях. Аудиторні заняття передбачають демонстрацію слайдів та фотографій за допомогою мультимедійного проектора та екрана. Поглибленню та засвоєнню теоретичного курсу сприяють екскурсії вулицями, що відповідають тематиці проведених теоретичних занять. Під час екскурсій студенти мають можливість візуально дослідити пам'ятки міста, ознайомитися з методичними основами ведення екскурсії (володіння аудиторією, утримання уваги слухачів тощо).

Форми навчання. Проведення практичних занять, в тому числі на базі бібліотек, архівів, музеїв і області, практичні заняття з методики вивчення краєзнавчих джерел, виконання індивідуальних та творчих завдань, використання комп'ютерних технологій.

2. Програма практики

Тема 1. Вступна частина. Організаційні основи проведення практики

Загальні організаційно-навчальні основи змісту краєзнавчої практики. Бесіда з техніки безпеки. Завдання і програма практики. Знайомство з формами і методами проведення практики. Розподіл індивідуальних завдань та знайомство з методикою їх виконання.

Тема 2. Природознавче краєзнавство

Під час занять студенти знайомляться з основними етапами формування місцевих природних ландшафтів. Знайомляться з основними відомостями з геології і гідрогеології краю, його флорою і фауною. Особливу увагу звертають на екологію конкретної території.

Тема 3. Географічне краєзнавство (топоніміка, гідроніміка і ороніміка)

Студенти актуалізують свої знання з ономастики, проводять аналіз назв, у тому числі народних. Роблять висновки щодо характеру перейменувань та зв'язку назв з історією даної місцевості.

Тема 4. Історичне краєзнавство

У цьому розділі студенти знайомляться з так званою «паралельною» історією свого краю. Певне місце займає знайомство з археологією та етнографією місцевості. Серед завдань: вивчення пам'яткоохоронної діяльності в регіоні, знайомство з мережею музеїв, архівів і бібліотек.

Тема 5. Мистецтвознавче краєзнавство

У процесі вивчення даної теми, практиканти вивчають культурну спадщину колишніх епох у галузі живопису, архітектури, музики, скульптури та інших розділів мистецтва. Відвідують музеї відповідного до профілю.

Тема 6. Літературне краєзнавство

Практиканти отримують відомості про літературний процес у даному регіоні, знайомляться з творчістю найвидатніших письменників, поетів і драматургів. Частина занять присвячуються вивченню усної народної творчості (легенди, перекази тощо).

Тема 7. Церковне краєзнавство

Під час вивчення даного розділу практиканти отримують відомості про розвиток духовності краю. Вони знайомляться з пам'ятками різних культів, особливостями релігійного життя в регіоні.

Тема 8. Краєзнавча біографістика

Основні сучасні наукові підходи та методи біографістики. Психобіографістика. Видатні земляки та їх значення для історії і культури краю. Людина, якою пишаються у місті (районі, селі). Методика збору

матеріалів про життєвий шлях земляка. Визначення внеску діяча в історію краю, України чи світу. Увічнення пам'яті про земляка для нащадків.

Тема 9. Краєзнавчий туризм

Популяризація історії краю шляхом практичного ознайомлення з пам'ятками матеріальної та духовної культури. Підготовка екскурсоводів-краєзнавців. Розробка екскурсійних маршрутів. Краєзнавчий туризм як дієвий засіб національно-патріотичного виховання.

Тема 10. Робота над оформленням документації за результатами краєзнавчої практики

Робота над виконанням індивідуальних завдань. Рекомендації до виконання практичних завдань за результатами краєзнавчої практики, складання та оформлення матеріалів та звітної документації після закінчення практики.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ

Під час проходження практики керівники залучають студентів до виконання індивідуальних робіт в установах та на досліджуваних об'єктах. У межах групи студенти діляться на підгрупи, завданням яких є теоретична підготовка та укладання власного екскурсійного маршруту (2–4 студенти не залежно від складності теми і завдання).

Підготовка, збір бібліографії до теми завдання, виявлення архівних джерел, вивчення пам'яток історії та культури, складання технологічної карти екскурсії, методичної розробки екскурсії, паспорту краєзнавчого об'єкта, заповнення звітної документації краєзнавчої практики тощо.

Розробка індивідуального маршруту або вивчення іншої теми, робота над виявленням і збором краєзнавчих джерел та інформації передбачає вивчення місцевих пам'яток до завершення проходження практики, подання студентами надрукованого опису маршруту чи виконаного іншого завдання на належному науково-методичному рівні. (Методичні матеріали до виконання індивідуальних завдань див. у додатках).

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Вивчення методичної краєзнавчої літератури і проведення бесід з краєзнавцями-практиками.
2. Знайомство з методикою краєзнавчої роботи (пошуковою, збиральною, гуртковою, масово-освітньою тощо).
3. Виявлення та вивчення місцевої краєзнавчої літератури, матеріалів місцевих краєзнавчих музеїв тощо.
4. Збір та використання інтер'ю, спогадів, розповідей учасників та свідків подій, явищ тощо.
5. Індивідуальні і колективні завдання (наприклад, розробка конкретних туристичних маршрутів по Черкащині, вивчення та характеристика історичних, меморіальних та ін. об'єктів, пошук документів, участь у історичних

реконструкціях, написання текстів екскурсій, підготовка історико-краєзнавчих довідок та ін.).

6. Робота у літніх краєзнавчих школах (таборах) на базі шкіл, ліцеїв, гімназій та інших закладів.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідальність за проходження і контроль практики покладаються на призначених керівників і факультетського керівника практики.

Керівники практики:

- контролюють відвідування лекційних занять студентами під час теоретичного курсу та екскурсійно-пізнавальних занять;
- рекомендують студентам необхідну літературу, допомагають її опрацювати;
- допомагають обрати або пропонують студентам тему для дослідження або розробки маршруту;
- розробляють графік виконання індивідуального завдання, доводять його до відома студентів, слідкують за його дотриманням;
- надають методичні рекомендації та контролюють процес написання підсумкової роботи;
- приймають звіт від студентів про результати виконання індивідуальних завдань (наприклад, опис пам'яток, складених біографічних та інших довідок, належним чином оформленого екскурсійного маршруту тощо) та проводять контроль засвоєння матеріалу у формі усного заліку;
- виставляють оцінку за практику.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Навчально-виробнича краєзнавча практика передбачає наступні форми звітності.

1. Студент зобов'язаний представити щоденник проходження практики, в якому мають бути відображені всі складові практики та план-конспект індивідуального дослідження.
2. Упродовж трьох днів після закінчення практики студент (група студентів) зобов'язаний подати керівнику групи звіт та виконане індивідуальне завдання, наприклад у вигляді надрукованого екскурсійного маршруту. Маршрут має бути складений на належному рівні, відповідати всім вимогам. Звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок. Аркуші звіту мають бути зшитими.
3. Керівник практики перевіряє звіти та рівень оволодіння студентами теоретичним матеріалом та практичними навиками та виводить диференційовану оцінку.

Система оцінювання:

- робота на лекційних та практично-пізнавальних заняттях, складання плану-конспекту – 30 балів;

- індивідуальна робота – 40 балів;
- захист звіту з практики – 30 балів.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумком набутих студентами під час практики знань та практичних навиків є індивідуальне краєзнавче дослідження (або участь у спільному проєкті з іншими установами – базами практики, самостійно розроблений екскурсійний маршрут тощо), оцінене керівником групи, а також підтвердження знань (усне опитування), набутих під час практики.

Підтвердженням успішного проходження студентом краєзнавчої практики, тобто якісне засвоєння програми практики та оволодіння практичними навиками, виконання на належному науково-методичному рівні індивідуального завдання, є отримання позитивної оцінки.

Керівник практики інформує деканат історичного факультету щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу групи студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної охорони на базі практики, а також з інших питань організації та проведення практики.

Методи контролю.

Захист індивідуальних завдань (складання бібліографії, звіт про характеристику виявлених пам'яток, звіт про зібрану інформацію та складання відповідних матеріалів, підготовка технологічної карти екскурсії, тексту екскурсії, паспорту краєзнавчого об'єкта, підсумкової звітної документації практики тощо).

Контроль успішності студента під час навчання на історичному факультеті здійснюється за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ECST.

Шкала оцінювання

Оцінка ECST	Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку	
A	90–100	відмінно	Зараховано	5
B	80–89	добре		4
C	70–79			4
D	60–69	задовільно		3
E	50–59			3
FX	30–49	незадовільно	не зараховано	2
F	1–29	незадовільно	не зараховано	2

Якщо студент отримує оцінку «FX», що означає «незадовільно», то йому необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання.

Отримання оцінки «F» теж означає «незадовільно», але потребує значної подальшої роботи; з такою оцінкою студент відраховується після незадовільної відповіді перед комісією.

Поточний контроль – форма оцінювання якості системного засвоєння студентами матеріалу програми практики шляхом перевірки підготовлених ними описів пам'яток, технологічної карти екскурсії, методичної розробки екскурсії, паспорта музейного об'єкта, заповненої звітної документації.

Поточний контроль може проводитися у вигляді:

- опису-характеристики краєзнавчого музею, пам'ятки історії та культури, біографії видатного земляка тощо;
- захисту технологічної карти екскурсії або методичної розробки екскурсії;
- заповнення паспорта краєзнавчого об'єкта;

На заліку студент може отримати максимально 30 балів.

Максимальна кількість балів:

- за виконання індивідуального завдання (опису-характеристики краєзнавчого музею, пам'ятки історії та культури, біографії видатного земляка технологічної карти екскурсії або методичної розробки екскурсії) – 40 балів;
- робота на практичних заняттях – 30 балів.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Максимальний бал – 40.

30–40 балів – студент продемонстрував творчий підхід до виконання завдання, логічність та повноту викладення теми.

20–29 балів – логічний вступ, інформаційно-повний, продуманий.

10–19 балів – формальна реалізація завдання з намаганням викласти тему.

1–9 балів – фрагментарна реалізація завдання.

0 балів – завдання виконано неправильно, або зовсім не виконано.

Критерії оцінювання виконання студентами практичних творчих завдань

завдань

Максимальний бал – 30.

24–30 балів – індивідуальне завдання виконано відповідно до методичних рекомендацій і вимог до виконання завдання, змістовно наповнено необхідною інформацією, студент продемонстрував самостійний творчий підхід до виконання завдання.

18–23 балів – завдання виконано в цілому правильно, інформацію подано лаконічно;

11–17 балів – помилки і неповнота у структурному виконанні та змістовному наповненні інформацією завдання.

1–10 балів – обмежено фрагментарна інформація при виконанні завдання.

0 балів – завдання виконано неправильно, або зовсім не виконано.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (підсумкової документації практики)

Максимальний бал – 40.

31–40 балів – повністю заповнено звітну документацію (щоденник та звіт) відповідно до вимог, подано розгорнуту інформацію у щоденнику щодо отри-

мання завдань та їх виконання, а також розгорнутий аналіз результатів практики у звіті.

20–30 балів – подано розгорнуту інформацію з незначними помилками.

11–19 балів – продемонстрований формальний підхід до заповнення документації із суттєвими помилками.

5–10 балів – документацію заповнено частково, фрагментарно.

1–5 – із суттєвими помилками.

0 балів – неправильно заповнена або відсутня документація.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ашурков В. Н. Историческое краеведение / В. Н. Ашурков, Д. В. Карацуба, П. Н. Матюшин. – М., 1980.
2. Вспомогательные исторические дисциплины: историография и теория. – К., 1988.
3. Голубко В. Є. Історичне краєзнавство : навч. посібник. Ч. 1 / В. Є. Голубко, С. П. Качараба, А. В. Середняк. – Львів, 2006.
4. Историческое краеведение в СССР: вопросы теории и практики. – К., 1991.
5. Кучеренко Э. И. Нумизматика в школе / Э. И. Кучеренко, Д. И. Мошнягин. – М., 1968.
6. Методика историко-краеведческой работы в школе. – М., 1982.
7. Уривалкін О. М. Історичне краєзнавство : навчальний посібник / О. М. Уривалкін. – 2-ге вид., стер. – К., 2008.

Допоміжна

8. Акуленко В. Т. Охорона пам'яток культури в Україні 1917–1990 / В. Т. Акуленко. – К., 1991.
9. Багалей Д. И., Миллер Д. П. История города Харькова за 250 лет его существования : в 2 т. / Д. И. Багалей, Д. П. Миллер. – Х., 1905.
10. Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Х., 1990.
11. Бахта В. Н. Краеведение и музейное дело в СССР / В. Н. Бахта. – М., 1977.
12. Белявский М. Т. Работа в музеях с историческими памятниками при изучении истории СССР (с древнейших времен до 1917 г.) / М. Т. Белявский. – М., 1978.
13. Борисова Т. М. Історичні та пам'ятні місця Харківщини / Т. М. Борисова, М. Т. Дяченко, М. В. Уманський. – Х., 1966.
14. В боях за Харьковщину. – Х., 1963.
15. Всеукраїнська спілка краєзнавців. Від «А» до «Я» : довідник. – К., 2001.
16. Горленко В. Ф. Становление украинской этнографии / В. Ф. Горленко. – К., 1988.

17. Дьяченко Н. Т. Улицы и площади Харькова / Н. Т. Дьяченко. – Х., 1996.
18. Заремба С. З. Українське пам'яткознавство / С. З. Заремба. – К., 1991.
19. Зварич В. В. Нумізматичний словник / В. В. Зварич. – Львів, 2002.
20. Зеленин Д. К. Восточнославянская этнография / Д. К. Зеленин. – М., 1991.
21. Енциклопедія етнокulturознавства. Понятійно-термінологічний інструментарій, концептуальні підходи. Ч. I. Кн. I. – К., 2000.
22. Історичне краєзнавство в Українській РСР. – К., 1989.
23. Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. – К., 1967–1974.
24. Історія міста Харкова. ХХ століття. – Х., 2004.
25. Кисельова В. П. Краєзнавчі бібліографічні видання України 1980–1990 рр. : бібліографічний покажчик / В. П. Кисельова. – К., 1992.
26. Краеведческая библиография на Украине. Развитие краеведческой библиографии в советское время (1917–1940 гг.). – Х., 1965.
27. Краєзнавство в Україні: Сучасний стан та перспективи. – К., 2003.
28. Культура і побут населення України. – К., 1991.
29. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство. На матеріалах музеїв Української РСР / Г. Г. Мезенцева. – К., 1990.
30. Музей и современность. Вопросы экспозиционной работы краеведческих музеев. – М., 1999.
31. Окладной Г. М. Очерки по истории развития советского Харькова / Г. М. Окладной. – Х., 1996.
32. Описи Харківського намісництва кінця ХVІІІ ст. – К., 1991.
33. Охорона пам'яток історії та культури в Українській РСР. – К., 1989.
34. Репресоване краєзнавство. – К., 1994.
35. Сердюк А. Історичне краєзнавство: доробок останнього десятиріччя / А. Сердюк // Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми. – Львів, 2004.
36. Скрипник Г. Етнографічні музеї в Україні / Г. Скрипник. – К., 1990.
37. Слюсарский А. Г. Социально-экономическое развитие Слобожанщины ХVІІ–ХVІІІ вв. / А. Г. Слюсарский– Х., 1964.
38. Топографическое описание Харьковского наместничества 1887 года. – Х., 1878.
39. Тронько П. Т. Краєзнавство у відродженні та культурі. Досвід. Проблеми. Перспективи / П. Т. Тронько. – К., 1994.
40. Тронько П. Т. Развитие исторического краеведения на Украине: Опыт, проблемы, перспективы / П. Т. Тронько // Историческое краеведение в СССР: Вопросы теории и практики. – К., 1991.
41. Филарет. Историко-статистическое описание Харьковской епархии / Филарет. – Х., 2005.
42. Харків ХХ століття: Бібліогр. покажч. у 2 вип. – Х., 2003.
43. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна за 200 років. – Х., 2004.
44. Шрамко Б. А. Древности Северского Донца / Б. А. Шрамко. – Х., 1966.

ДОДАТКИ

Додаток I

ІНСТРУКЦІЯ з охорони праці № 55

для студентів, які направляються для проходження практики на базі університету та сторонніх організацій

1. Загальні положення

1.1. Практика студентів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів в університеті та проводиться на оснащених відповідним чином базах університету, а також на сучасних підприємствах і організаціях різних галузей господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі та державного управління.

Під час практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін.

1.2. Практика студентів університету проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

1.3. Студенти можуть бути направлені на практику тільки на ті бази (підприємства, організації, установи будь-якої форми власності), з якими університет завчасно уклав договір на її проведення за встановленою формою.

1.4. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць студентів-практикантів.

1.5. Відповідальність за організацію проведення і контроль практики покладається на керівників практик університету.

1.6. У тісному контакті з керівником практики її бази забезпечують високу якість та безпеку її проходження практики згідно з програмою.

1.7. Обов'язковою умовою допущення студентів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового й професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж, і особи, яку інструктували.

1.8. До практики допускаються тільки ті студенти, які пройшли медичний огляд.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Після прибуття на базу практики студент-практикант повинен отримати вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці, поставити підпис у відповідних журналах інструктажу.

2.2 Студенту-практиканту повинні бути забезпечені нормальні умови праці та побуту.

2.3. Студент-практикант повинен виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку організації.

2.4. Студент університету до початку практики повинен:

2.4.1. одержати від керівника практики консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;

2.4.2. отримати номер телефону керівника практики для повідомлення щодо виникнення нестандартної ситуації;

2.4.3. своєчасно прибути на базу практики;

2.4.4. вивчити та дотримуватися правил охорони праці, виробничої санітарії.

2.5. Перед початком роботи студент повинен:

2.5.1. організувати своє робоче місце;

2.5.2. підготувати матеріали для дослідження.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. Студент-практикант повинен виконувати тільки ту роботу, яка йому доручена згідно з програмою практики.

3.2. У разі залучення студента-практиканта до робіт, які не передбачені програмою практики, йому слід негайно доповісти про це керівнику практики.

3.3. Під час роботи не дозволяється:

3.3.1. залишати робоче місце без дозволу керівника робіт;

3.3.2. відволікати від роботи працівників, які його оточують;

3.3.3. у випадку виникнення недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, ксерокса, побутових приладів тощо) негайно повідомити керівника робіт і припинити роботу до усунення недоліків.

3.4. Студент під час проходження практики зобов'язаний дбати про особисту безпеку та здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Привести до ладу своє робоче місце та передати його керівнику робіт.

4.2. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання керівникові практики.

5. Вимоги безпеки в аварійній ситуації

5.1. Негайно припинити роботу, довести до відома керівника робіт у випадку:

5.1.1. погіршення у студента стану здоров'я;

5.1.2. отримання студентом травми;

5.1.3. виникнення пожежі;

5.1.4. виникнення недоліків у роботі приладів та обладнання, що використовуються студентом для виконання завдань практики;

5.1.5. вимкнення електроенергії;

5.1.6. запаху газу тощо.

5.2. Для усунення аварійної ситуації студент-практикант повинен виконувати вказівки керівника робіт, якщо це не призведе до погіршення стану його здоров'я.

**ЗРАЗОК оформлення
титовної сторінки щоденника**

**Щоденник
навчально-виробничої красназнавчої практики**

на базі _____

(назва установи)

студента _____ курсу
історичного факультету

(прізвище, ім'я, по батькові)

Початок практики _____ 200   року

Закінчення практики _____ 200   року

Керівник практики _____

Додаток III

Топонімічна анкета

1. Адреса населеного пункту (місто, селище, село, хутір), міської, селищної, сільської ради, район, область.
2. Назви пам'ятних історичних місць та їхня локалізація.
3. Топографічні назви населеного пункту, околиць та їхнє походження.
  1. Вулиці.
  2. Кутки.
  3. Майдани.
  4. Водні об'єкти.
  5. Урочища.
  6. Інші назви.
4. Історія назви.
  1. Час виникнення.
  2. Походження або зміна назви.
  3. Фіксація в документах і на картах.
  4. Легенди, перекази.
  5. розповіді старожилів.
5. Назви, які перестали існувати.
  1. Поля.
  2. Пасовища.
  3. Урочища.
  4. Ліси, бори, гаї, вирубки, просіки.
  5. Горби
  6. Долини
  7. Болота, торфовища.
  8. Річки, озера, ставки.
  9. Греблі.
  10. Крилиці, джерела.

6. Назви жителів.

1 Найпоширеніші:

а) прізвища.

б) прізвиська.

2 Найменування жителів за назвою населеного пункту.

3 Найменування жителів за професією.

Додаток IV

Краєзнавча анкета про населений пункт

1. Адреса: село сільської (селищної) ради, район, область.
2. Кількість мешканців.
3. Кількість будинків.
4. Давні назви населеного пункту. Коли і чому змінювалися?
5. Географічна характеристика і координати.
6. Перша письмова згадка (посилання на джерело).
7. Легенди і перекази про походження назви.

8. Відомості про навчальні заклади, установи і підприємства, заклади культури, церкви, пам'ятки історії та культури.
9. Відомості про музейні заклади (час заснування, характеристика фондів та експозиції).
10. Відомості про відомих людей минулого.
11. Цікаві сучасні особи.
12. Окремі історичні події, важливі для села і мешканців.
13. Відомості про репресованих окупаційними і тоталітарними режимами.
14. Відомості про жителів, що загинули під час Другої світової війни.
15. Які свята і обряди найбільш характерні?
16. Чи були поруч зниклі населені пункти (назви, історія, причини зникнення)?
17. Які географічні об'єкти є навколо (річки, озера, гори, долини тощо)?
18. Які ремесла і промисли відомі у селі?
19. Чи згадується село в художній літературі та образотворчому мистецтві?
20. Інші відомості, документи, фотографії, ілюстрації, карти тощо.

Додаток V

План

вивчення краєзнавчого музею

1. Назва, час заснування, адреса (область, район, місто, село).
2. Хто стояв у витоках створення закладу.
3. В якому приміщенні знаходиться?
4. Кількість одиниць зберігання, назвати колекції та раритетні експонати.
5. Структура експозиції: про що розповідають зали.
6. Види діяльності музею: лекції, клуби, диспут-клуби, виставки, конференції, видавнича діяльність тощо.
7. Відвідування музею (кількість екскурсантів та їх склад).
8. Додатки.
9. Дата складення « » 200 р.
10. П.І.Б. та підпис особи яка склала паспорт.

Для роботи з краєзнавчими джерелами слід застосовувати різні методичні прийоми, які дають можливість класифікувати та відбирати їх для дослідження і вивчення певної теми і для досягнення мети і завдань, що стоять перед дослідником.

1. Необхідно встановити за прямими або непрямими свідченнями:

- а) чи справжнє джерело;
- б) місце створення або появи;
- в) час створення або появи;
- г) авторство.

2. Визначити:

- а) закономірності появи джерела;
- б) особливості створення і появи джерела;
- в) встановити зв'язок з іншими джерелами;
- г) Встановити, які факти, події та явища засвідчує

Додаток VII

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТКА ЕКСКУРСІЇ №

- 1. Область
- 2. Попереднє найменування екскурсії.
- 3. Основна тема екскурсії.
- 4. Заповнення таблиці.

Тривалість (хв.)		Протяжність (км)	

- 5. Автор-розробник.
- 6. Підприємство.
- 7. Зміст екскурсії.
- 8. Маршрут екскурсії.
- 8.1. Основний маршрут.
- 8.2. Резервний маршрут.
- 9. Етапи екскурсії.
- 9.1. Місце зупинки №.
- 9.1.1. Ділянка маршруту.
- 9.1.2. Об'єкт показу / сервісу (№ паспорта об'єкта).
- 9.1.3. Тривалість зупинки (хв.).
- 9.1.4. Стислий зміст інформації щодо об'єкта показу.
- 9.1.5. Вказівки щодо організації.
- 9.1.6. Методичні вказівки.
- 10. Дата оформлення «_____» _____ 20 _____ р.
- 11. П.І.Б. та підпис особи яка оформила ТКЕ.

Додаток VIII

ПАСПОРТ ОБ'ЄКТУ ПОКАЗУ №

- 1. Область
- 2. Попереднє найменування екскурсії в якій використовується об'єкт показу.
- 3. Найменування об'єкта.
- 4. Історична подія.
- 5. Місцезнаходження об'єкта.
- 6. Опис об'єкта.
- 7. Джерело відомостей про об'єкт.

8. Стан об'єкта.
9. Охорона об'єкта.
10. Рекомендації.
11. Додатки.
12. Дата складення «_____» _____ 200 р.
13. П. І. Б. та підпис особи яка склала ПО.